

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про народну ініціативу щодо відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Конституція України проголошує, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5). За Основним Законом України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії (стаття 69).

Народний депутат України, депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутат місцевої ради під час здійснення своїх повноважень має відчувати відповідальність перед своїми виборцями та усім Українським народом, працювати на їх благо та виконувати положення його передвиборчої програми чи передвиборної програми політичної партії, республіканської в Автономній Республіці Крим організації політичної партії або місцевої організації політичної партії, за виборчим списком якої його обрано. При цьому, виборці мають бути наділені правом відкликати народного обранця, а підстави такого відкликання мають ґрунтуватися на законодавчо визначених підставах.

Нині питання відкликання депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутата місцевої ради регулюється відповідними законами. Натомість, поданий законопроект запроваджує уніфіковану процедуру реалізації права народу на відкликання усіх народних обранців: народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради.

Запровадження процедури відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради сприятиме підвищенню впливу громадян на прийняття народними обранцями суспільно значимих рішень, дозволить підвищити ефективність роботи відповідно Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим або місцевої ради.

Законопроект передбачає також реалізацію права громадян України ініціювати проведення всеукраїнського референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, а також проведення місцевого референдуму щодо висловлення недовіри сільській, селищній, міській, районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові, голові місцевої державної адміністрації.

Зарубіжний досвід законодавчого закріплення права народу на відкликання обраних ним осіб до представницьких органів та дострокове припинення повноважень виборних органів свідчить про широке визнання такої форми вираження народовладдя на державному або місцевому рівнях. Йдеться, зокрема, про досвід таких держав, як Швейцарія, ФРН, Японія, Польща, Еквадор, Киргизстан та ін.

Таким чином, враховуючи кращий вітчизняний та зарубіжний досвід, законопроект спрямований на реалізацію відповідних конституційних положень шляхом встановлення ефективних механізмів реалізації права Українського народу на відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою запропонованих законопроектом новацій є розширення механізмів прямої демократії шляхом реалізації конституційних положень, за якими народ є єдиним джерелом влади в Україні, визначення принципів, підстав та порядку відкликання за народною ініціативою народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради, а також права громадян України ініціювати проведення відповідного референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації.

Прийняття законопроекту сприятиме реалізації принципу здійснення влади народом відповідно до суспільних очікувань і згідно з європейськими стандартами.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроектом передбачається визначення механізмів реалізації права громадян на відкликання народного депутата України, депутата Верховної

Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради, а також закріплення права на дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації. Крім того, пропонується внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, законів України «Про статус народного депутата України», «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим», «Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації».

Запропоновані законодавчі новації полягають у такому:

1) визначено право громадян України ініціювати проведення відповідного референдуму щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації, процедура проведення якого визначається відповідним законом;

2) визначено право громадян відкликати народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутата місцевої ради та уніфіковану процедуру його реалізації. Закріплено підстави відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата місцевої ради, який не виправдав довіри виборців, а також обмеження щодо реалізації права відкликати народного обранця. Передбачено положення щодо проведення агітації за підтримання (непідтримання) народної ініціативи про відкликання депутата;

3) запроваджується адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення здійснення права громадян на відкликання депутата.

4. Стан нормативно-правової бази

Основу нормативно-правової бази у зазначеній сфері становить Конституція України, закони України «Про статус народного депутата України», «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим», «Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує додаткових витрат із Державного бюджету України. Фінансування створення Реєстру народних ініціатив щодо

відкликання депутатів буде здійснюватися в рамках бюджетних призначень на діяльність Центральної виборчої комісії.

6. Обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить реалізацію конституційних положень щодо народовладдя шляхом здійснення права громадян на відкликання народного депутата України, депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим і депутата місцевої ради та дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, сільського, селищного, міського голови, голови місцевої державної адміністрації, що відповідає суспільним очікуванням.